

Az Orsz. Erdészeti-Egyesület véleménye a fenyőszű irtása ügyében.

Nagyméltóságú Földmívelési Ministerium!

Kapcsolatban a f. évi 24.168. számú rendelettel, van szerencsém a vezetésem alatt álló „Országos Erdészeti-Egyesület” véleményét a betüző-szű irtása tárgyában a következőkben előterjeszteni.

A luczfenyveseket pusztító betüző-szű (*Bostrichus typographus*) elszaporodása és terjedése ellen két irányban kell rendszeresen és a legnagyobb kitartással munkához látni.

Első és legfontosabb teendő : helyes erdőgazdasági elvek s ezekkel karöltve olynemű óvintézkedések alkalmazása, melyek lehetetlenné tegyék, hogy e kártékony rovar tanyát üssön oly erdőkben, a hol eddig még nem mutatkozott.

A másik, szintén igen fontos és szorgos teendő oda irányul, hogy a szóban levő kártékony rovar, ott, a hol már fellépett, s ha jelenlétének még oly csekély nyomai mutatkoznak is, a gyakorlatban hatékonynak bizonyult módok és eszközök segélyével igyekezni kell mielőbb előltni, s ezzel tovább-szaporodásának és nagyobb mérvű károsításainak gátot vetni.

Nem lehet itten feladatunk, de egy szűk jelentés keretében megfelelő részletességgel adható sem volna, az elmélet és gyakorlat által helyesnek ismert gazdasági elvek fejtegetése. Ezek tudvalevőleg különbözők lehetnek, s egyikének vagy másikának elsőbb jogosultságát mindig a helyi viszonyok és a gazdaság céljai adják meg. De meg kell említenünk e tekintetben is azt, a mi jelentésünk tárgyával szoros kapcsolatban áll, s különben is mindenik erdőgazdálkodási módnak közös irányelvét kell hogy képezze, azt t. i., hogy a betüző-szű pusztításának kitett luczfenyő-állatok mindenkor életerős és

ellentállásra képes állapotban tartandók, s illetőleg ilyenbe helyezendők, azon okból, mivel a természetileg erős, ép és egészséges törzseken és ezekből alkotott állabokon a szű legjelentékenyebb uttörője a vihardulás, valamint maga a pusztító rovar sem bir erőt venni, legalább semmiesetre sem oly könnyü szerével és oly mértékben, mint a helytelen vagy hanyag kezelés folytán többé-kevésbé sinlő helyzetbe, gyöngélkedő állapotba jutott állabokon.

Az állaboknak ép, egészséges és erőteljes állapotban, s emellett lehetőleg tisztán tartása a leghathatósabb óvintézkedés a kártékony rovar megszállása ellen. E helyen véljük megemlítenedőnek azt is, hogy a frissen döntött fák s bármi célra feldolgozott faanyagok, valamint a hulladék, törzs- és ágrészek vagy a döntés után rögtön lekérgelendők, vagy pedig az erdőtől azonnal eltávolítandók, s utóbbi esetben, főleg ha új rendeltetésük helye az erdőtől nem nagy távolban esnék, akkor szintén szükséges az anyagokat lekérgelni, esetleg felhasználni; megjegyeztetvén, miszerint a tűzifát, ha az az erdőn, vagy annak közvetlen közelében van felrakásolva, elégséges az első tavaszon ápril közepétől július közepéig éber figyelemmel kíséreni, s azon hasábokat, melyeken a megszállás nyomai mutatkoznának, lekérgelni.

A most említett elővigyázati rendszabály szigorú fogantatósítása azon okból szükséges, mivel épen az elhalásnak induló törzsek és törzsrészek képezik a rovar költésére és elszaporodására a legkedvezőbb tanyát, akkor, midőn azok kérge alatt a hánacsnedv erjedésbe kezd átmenni. A teljesen kiszáradt fát és farészeket a szóban levő rovar sohasem szállja meg.

A feldolgozásnál visszamaradó csúcsrészek, ágak és galyak elégetése multhatlanul szükséges, s czélszerű ugyanezt tenni a lehántott kéreggel is, de ez utóbbi csak azon esetben szük-

séges okvetlenül, ha a költés vagy annak nagyobb számu egyedei fejlődésük utolsóelőtti korszakát (a bábállapotot) már elérték.

A lehántás és égetés munkája egyébiránt, kivált vékonyabb törzsek- és törzsrészeknél, egyesíthető, s így tetemes munka- és költségkiméléssel végezhető olykép, hogy ezek, a nélkül, hogy lekérgeltetnének, tűz fölött pörköltetnek addig, a mig a kéreg gyöngén megszenesedik. Ez alatt az abban lévő rovar és ivadék teljesen elöletik, s a törzsfa még mindig jól felhasználható lesz.

Kiemelnünk és hangsulyozunk kell itten azon körülményt, hogy a szúnak veszélyes mértékben való elszaporodása az eddigi tapasztalatok szerint még soha és sehol sem következett be a nélkül, hogy a lúczfenyő állabokat sujtoló valamely más elemi csapás, pl. vihardöntés, hernyófalás, erdőégés sat. azt meg ne előzte volna, vagy végül egyszerre nagy mennyiségben döntött faanyagok hanyag kihasználásával elő ne idéztetett volna a nagymérvü elszaporodásra nézve kedvező alkalom.

E körülmény ismerete ismét csak oda utal, hogy a veszély távoltageésának legtermészetesebb és hatékonyabb eszközeit a helyes erdőgazdasági elvek és szigoru óvintézkedések alkalmazásában keressük.

A sekély gyökérzetü s ennélfogva a vihar által könnyen kiforgatható lúczfenyő állaboknak hathatós támogatására szolgál, ha azok más fanemekkel, főleg ha az ellentálló képesebb jegenyefenyő- és lomblevelü bükkal vannak keverve. Ezen elegyítés igen jó szolgálatot tesz a főntebb említett elemi károsítások mindenike ellen, s így, habár ezen elv többnyire csak a jövőre nézve valósítható, de mégis élénken hangsulyozunk és oly sarkalatos tételnek kell azt tekintenünk, melynek foganatosításával épen az alkalmat tesszük lehetetlenné arra, hogy lúczfenyeveseinket a csapások sorra látogassák, s végül a betüző-szú semmisítse meg.

Az állaboknak széles nyiladékok által kisebb tagokra való beosztása, a hol az lehetséges, szintén igen jó szolgálatot tesz ugy a rovar, valamint egyéb elemi károsítások nagyobb kiterjedésének meggátlására; csakhogy a nyiladékoknak lehetőleg oly irányt kell adnunk és főleg oly állapotban kell azokat tartanunk, nehogy azok által az erdőtest természetes összefüggését épen veszélyes oldalon megbontván, a szélrohamok betörésének utat nyissunk.

Ugyane czélből az évi vágásoknak mely oldalon való megkezdésére és mely irányban leendő folytatása is kiváló gondot kell fordítanunk.

Magától értetik, hogy oly tökéletes rendben tartott és tisztán kezelt állabokat, melyekben a szű életfeltételei teljesen hiányoznának, nem gondolhatunk, s ezért a betűző-szű csekély mennyiségben a lúczfenyő állabokban rendes körülmények között is mindig lappanghat, s kedvező feltételek beálltával ezen forrásokból szaporodik azután nagy mennyiségekre.

Midőn a veszélyes rovar még csak kisebb számban vehető észre, akkor kell rögtön és minden erővel oda törekedni, hogy az előlessék, s további szaporodására minden alkalom és pedig lehető nagy kiterjedésben, s néhány éven át teljesen elvonassék.

A rovar kisebb számu jelentkezésénél annak irtására célszerűen alkalmazhatók a szándékosan ledöntött u. n. cselfák vagy fogófák is. Ilyenekül egyébiránt az elnyomott, a szél által kimozdított, vagy bármi más okból többé-kevésbé beteges állapotra jutott törzsek választhatók. Ezeket az anyarovar petéi lerakása végett szívesen és hamarabb megszállja, mint a fennálló ép törzseket, s miután ezen fogófák alkalmas és jól hozzáférhető helyeken dönthetők, ezzel a költségek mintegy koncentrálva s az ivadék kiirtása igen könnyítve lesz. Ismételve meg kell jegyeznünk azonban, hogy ezen irtó eszköz

csakis a rovar kisebb számu fellépése esetében alkalmazandó, s legkiválóbb gond fordítandó arra, hogy a fogófák kérge alatt létrejött ivadék csakugyan és idejekorán meg is semmisíttessék.

Ha a rovar oly mennyiségben és kiterjedésben lépett fel — a mi leginkább nagymérvü vihardulások nyomán fordul elő, a hol a vihardöntvények gyors feldolgozására s ezzel az ivadék azonnali kiirtására gondolni sem lehet, — akkor minde-
nekelőtt s megfeszített erővel és áldozattal oda kell törekedni, hogy a rovar lehetőleg szűk körre szoríttassék, s az ivadék befogadására alkalmas költő helyek kevesbítettessenek. Egyuttal pedig a nagyobb döntvényhalmazok belsejébe is utakat kell nyitni és vágni a célból, hogy eleinte legalább megfigyeléseket lehessen tenni, később pedig az irtást minden ponton fogatanosítani.

Ha sikerült kitartó erőfeszítéssel a veszélyes rovart szűkebb korlátok közé szorítani, vagy éppen legnagyobb részt el is nyomni, mindamelltt a veszély helyére és az ezzel egybefüggő nagy kiterjedésű környezetre, mindennemű óvintézkedések szorgos megtétele mellett, még néhány éven át is kiváló figyelemmel kell lenni, hogy a netán mégis mutatkozó maradvány és annak ivadéka rögtön elfojtassék.

Végül nem lehet eléggé hangsúlyoznunk azt, hogy a szóban levő rovar ellen egyfelől a természetes óvintézkedések multhatlan megtételére, másfelől pedig a rovarnak azon időben való elnyomására és kiirtására kell a legnagyobb gondot, legserényebb és erélyesebb tevékenységet fordítani, midőn az még csak kisebb számban és kiterjedésben lépett fel, mert a kezdetben elkövetett mulasztás mindig maga után vonja a rovarnak a legyőzhetlenig veszélyes mértékben való gyors elszaporodását.

Nálunk az azonnal fogatba veendő, lehető legerélyesebb s áldozatot sem kimélő intézkedés szükségét eléggé indokolja

azon körülmény, hogy a veszélyes rovar felvidéki fenyeveseinkben máris több helyen tényleg fellépett.

Miután pedig a magán erdőbirtokosok a szúirtásra, mely gyakran nem csekély költséget is vesz igénybe, az általános tapasztalat szerint kellő gondot fordítani nem szoktak még akkor sem, ha ezen pusztító rovar már közveszélyes mértékben lépett fel, egyletünk azon véleményen van, hogy ily esetekben a kormány mint erdőrendészeti főhatóság lenne hivatva a szükséges intézkedéseket megtenni, s ezeknek végrehajtását egy e célra s a szükséges időtartamra kinevezett kormánybiztos által ellenőriztetni. — Budapestén, 1877. márczius-hó.

Az Országos Erdészeti-Egyesület nevében :

Tisza Lajos, elnök.

Erdészeti észleletek Somogy megyéből.

Ha a Balaton délnyugoti végétől egészen le a Dráváig terjedő, Somogy megyének egy tetemes részét magában foglaló, de immár a „squatter“ fejszéje alatt mindinkább ritkuló rengeteg erdőséget, s azon erdei terület művelését tekintjük, lehetetlen, hogy azon talaj s annak sajátosságos s igen különféle tulajdonsága s növényzete figyelmünket magára ne vonja; innét származó észleleteimet, melyek talán más, hasonló fekvésű és talaju vidékekre is alkalmazhatók lesznek, szándékom jelen soraimban előadni. Somogy megye ezen vidékének nyugot- és éjszakfelé eső része dombos és agyagos talaju, tett észleleteim azonban ezekre nem terjednek ki, hanem csakis a lapos, csekély emelkedésű homokdombokból és mély fekvésű berkekből álló síkságra vonatkoznak.

Ezen vidéknek patakai, csekély kanyarulatokkal egyenesen a Drávának irányozván folyásukat, ezen patakok és erek